

30 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΩΝ

«ΤΟ ΒΗΜΑ» ολοκληρώνει σήμερα την παρουσίαση της ιστορικής αναδρομής όλων των εκλογικών αναμετρήσεων από την πτώση της χούντας – 30 χρόνια πριν – ως σήμερα. Μιας παρουσίασης με αποκαλυπτικά ντοκουμέντα που δημοσιεύονται για πρώτη φορά και ρίχνουν νέο φως στη σύγχρονη πολιτική ιστορία της Ελλάδας. Από την ορκωμοσία ως πρω-

θυπουργού του Κωνσταντίνου Καραμανλή τις πρώτες πρωινές ώρες της 24ης Ιουλίου 1974, τη σαρωτική νίκη του Ανδρέα Παπανδρέου τον Οκτώβριο του 1981, την επικράτηση του Κώστα Σημίτη τον Ιανουάριο του 1996 και την εκλογική νίκη του ΠαΣοΚ τον Απρίλιο του 2000, ο αναγνώστης θα οδηγηθεί στο συναρπαστικό παρασκήνιο της πολι-

τικής ζωής, θα κατανοήσει τη στρατηγική των πολιτικών αρχηγών και θα ανακαλύψει τις εσωκομματικές έριδες και διαμάχες που προκάλεσαν πολιτικές θύελλες. Το κείμενο συνοδεύεται από πίνακες με τα αποτελέσματα των εκλογών, όπου αναγράφονται τα ποσοστά των κομμάτων, οι ψήφοι που έλαβαν και οι έδρες που εξασφάλισαν στη Βουλή.

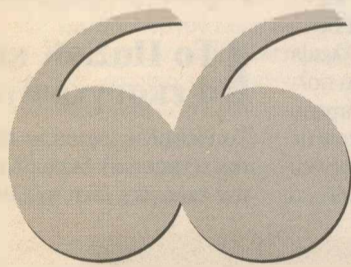

Συνωστισμός από ετεροδημίτες στον σταθμό υπεραστικών λεωφορείων, που αναχωρούν για τον τόπο καταγωγής τους τις ημέρες των εκλογών του Απριλίου 2000

■ Οι εκλογές του 2000 ■

Το πλεονέκτημα του ΠαΣοΚ, ο μεσαιος χώρος και ο επικοινωνιακός πόλεμος

Του ΕΙΔΙΚΟΥ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗ

1997, όταν στο συνέδριο της συντηρητικής παράταξης επεκράτησε επί των εσωκομματικών του αντιπάλων και συγκεκριμένα των Γ. Σουφλιά, Μ. Εβερτ και Β. Πολύδωρα.

Όσον αφορά την παραδοσιακή Αριστερά, παρουσιάστηκε για μία ακόμη φορά πολυμορφική και διασπασμένη συμμετέχοντας στις εκλογές με τον Συνασπισμό και το ΚΚΕ. Τα άλλα κόμματα που θα μπορούσαν να διεκδικήσουν την ψήφο των πολιτών και τα οποία θα μπορούσαν να παίξουν κάποιον ρόλο ρυθμιστή ήταν το ΔΗΚΚΙ, η ΠολΑν και οι Φιλελεύθεροι του Στέφανου Μάνου. Η Πολιτική Ανοιξη μετά από απόφαση του ιδρυτή της Αντώνη Σαμαρά ανακοίνωσε ότι δεν θα συμμετάσχει ως κόμμα στις εκλογές, αλλά θα συνταχθεί πολιτικά και ιδεολογικά με τη ΝΔ. Οι Φιλελεύθεροι εντάχθηκαν και αυτοί στα ψηφοδέλτια της ΝΔ στην προσπάθειά τους να ενισχύσουν τη δύναμη της συντηρητικής παράταξης.

Όλες οι δημοσκοπήσεις που έγιναν κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου έδιναν ένα οριακό προβάδισμα στο ΠαΣοΚ,

το οποίο εκινείτο από την ισοδυναμία μεταξύ των δύο μεγαλύτερων κομμάτων και έφθανε περίπου ως το 0,5% υπέρ του ΠαΣοΚ. Με άλλα λόγια, όλα έδειχναν ότι οι εκλογές του Απριλίου του 2000 θα κρίνονταν στις λεπτομέρειες. Ακριβώς για αυτόν τον λόγο τα επιτελεία όλων των κομμάτων και ειδικότερα των δύο μεγαλύτερων γνώριζαν ότι κάθε κίνηση θα μετρούσε αναφορικά με το τελικό εκλογικό αποτέλεσμα.

Το ΠαΣοΚ είχε τοποθετήσει τον Κώστα Λαλιώτη υπεύθυνο για την προεκλογική στρατηγική του, ενώ τον αντίστοιχο ρόλο στη ΝΔ έπαιζε ο εκπρόσωπος της παράταξης Άρης Σπλιωτόπουλος. Συχνές ήταν οι έντονες αντιπαραθέσεις μεταξύ των εκπροσώπων των δύο κομμάτων.

Η πτώση του Χρηματιστηρίου

Η προεκλογική περίοδος ξεκίνησε με αρκετή ένταση και σε κλίμα πόλωσης λόγω της εαφνικής πτώσης του Χρηματιστηρίου. Η κυβέρνηση αιφνιδιάστηκε από αυτή την εαφνική πτώση – είναι χαρακτηριστικό

ότι την ίδια ώρα ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης έδινε συνέντευξη Τύπου στο Ζάππειο και αναφερόταν στη σταθερότητα της ελληνικής οικονομίας – και η ΝΔ δεν έχασε την ευκαιρία να συγκεντρώσει τα πυρά της εναντίον του ΠαΣοΚ κατηγορώντας το για οικονομική κακοδιαχείριση και αστάθεια. Η αντίδραση του ΠαΣοΚ μετά την αρχική έκπληξη και ανησυχία ήταν η αντίθεση. Κύκλοι του ΠαΣοΚ κατηγορούσαν τη ΝΔ ως τον παράγοντα που βρισκόταν πίσω από την εαφνική πτώση των τιμών του Χρηματιστηρίου κάνοντας λόγο για επικίνδυνες πολιτικές σκοπιμότητες. Η σχετική όμως σταθερότητα η οποία ακολούθησε στο Χρηματιστήριο μείωσε τη δυναμική που θα μπορούσε να έχει αυτός ο παράγοντας στο εκλογικό αποτέλεσμα.

Στις εκλογές του Απριλίου ήταν η τελευταία φορά που οι ετεροδημίτες θα ψήφισαν στον τόπο γέννησής τους καθώς από τις επόμενες οι πολίτες θα είχαν τη δυνατότητα να ψηφίσουν στον τόπο διαμονής τους. Έτσι, το ΠαΣοΚ και η ΝΔ, αλλά και τα άλλα κόμματα, θέλησαν σε αυτές τις εκλογές να χρησιμοποιήσουν όσο το δυνατόν περισ-

σότερο την ισχύ τους ανάμεσα στους ετεροδημίτες.

Ένα άλλο σημαντικό στοιχείο ήταν ο επικοινωνιακός «πόλεμος» της τηλεόρασης. Το ΠαΣοΚ χρησιμοποίησε αρκετά «σποτάκια» προβάλλοντας ιδιαίτερα το κυβερνητικό έργο και τον πρωθυπουργό με κεντρικό άξονα το δίλημμα «Σημίτης ή Καραμανλής» όσον αφορά τη διακυβέρνηση της χώρας. Από την πλευρά της η ΝΔ προσπάθησε να προβάλει μέσα από τα δικά της τηλεοπτικά σποτ την ιδέα της «εναλλαγής» και του «νέου ξεκινήματος».

Η τηλεοπτική αντιπαράθεση

Ιδιαίτερα σημαντικό ήταν το ότι για δεύτερη συνεχή εκλογική διαδικασία υπήρξε τηλεοπτική αναμέτρηση μεταξύ των πολιτικών αρχηγών των δύο μεγάλων παρατάξεων, του Κώστα Σημίτη και του Κώστα Καραμανλή. Την πρώτη φορά ήταν η τηλεοπτική αναμέτρηση του Κώστα Σημίτη με τον Μιλ-

Συνέχεια στην επόμενη σελίδα

Τ

Ο 2000 το ΠαΣοΚ με επικεφαλής τον Κώστα Σημίτη

βρίσκεται στον τέταρτο χρόνο διακυβέρνησης και οι εθνικές εκλογές ορίζονται για τις 9 Απριλίου. Το ΠαΣοΚ ζήτησε την πρόωπη διάλυση της Βουλής και τη διενέργεια πρόωγων εκλογών με αφορμή την ένταξη της Ελλάδας στην Οικονομική και Νομισματική Ένωση (ΟΝΕ). Αυτή τη φορά ο πρωθυπουργός Κώστας Σημίτης θα έχει για βασικό του αντίπαλο τον Κώστα Καραμανλή, ανεισιδίχτο του ιδρυτή της ΝΔ. Ο Κ. Καραμανλής είχε εκλεγεί πρόεδρος της ΝΔ τον Μάρτιο του

Κεντρικός άξονας της προεκλογικής στρατηγικής του ΠαΣοΚ ήταν η ταύτιση της ιδέας μιας «σύγχρονης και ισχυρής» Ελλάδας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό με το πολιτικό προφίλ του Σημίτη

Η προεκλογική συγκέντρωση του ΠαΣοΚ στις 7 Απριλίου του 2000 στο Πεδίον του Αρεως

Ο Κ. Σημίτης ψηφίζει στις εκλογές της 9ης Απριλίου 2000

Συνέχεια από την προηγούμενη σελίδα

τιάδη Εβερτ κατά την προεκλογική περίοδο του 1996.

Στο προεκλογικό ντιμπέιτ της 30ής Μαρτίου, όπως και σε εκείνο του 1996, δεν υπήρξε ευθεία αντιπαράθεση και συζήτηση μεταξύ των δύο αρχηγών. Ήταν περισσότερο ένα επικοινωνιακό σόου με το οποίο οι δύο πολιτικοί αντιπαλοί στόχευαν περισσότερο στην έλξη των αναποφάσιστων, στη νίκη στον τομέα του εντυπωσιασμού και της εικόνας αλλά και στην αποφυγή κάποιου λάθους που θα τους στοίχιζε επικοινωνιακά.

Ο Κ. Σημίτης εμφανίστηκε πειστικός και άνετος στις απαντήσεις του, που είχαν να κάνουν με την εξωτερική πολιτική της Ελλάδας, με το κυβερνητικό έργο στους τομείς της οικονομίας και της ανάπτυξης και με την ένταξη της χώρας στην ΟΝΕ. Από την πλευρά του ο Κ. Καραμανλής απέφυγε την οξεία αντιπαράθεση μέσα από τις απαντήσεις του, διατήρησε χαμηλούς τόνους και βασικό μέλημά του ήταν η προσπάθεια να εμφανισθεί ως ένας σοβαρός πολιτικός, ικανός να αναλάβει τις τύχες της χώρας. Στις απαντήσεις του επικεντρώθηκε κυρίως στα προβλήματα στους τομείς της ανεργίας, της υγείας, της παιδείας και γενικότερα σε αυτό που ο ίδιος χαρακτήρισε «τα προβλήματα του πολίτη».

Η τηλεοπτική αντιπαράθεση των δύο αρχηγών δεν έκρυβε εκπλήξεις. Οι δύο πολιτικοί παρουσιάστηκαν όπως ακριβώς τους περίμεναν όλοι: ο μεν Κ. Σημίτης δείχνοντας το πρόσωπο του έμπειρου πρωθυπουργού που είναι ικανός να συνεχίσει να χειρίζεται τα σοβαρά ζητήματα της χώρας, ο δε Κ. Καραμανλής παρουσιάζοντας την εικόνα του νέου, σοβαρού πολιτικού που μπορεί να γίνει ένας ικανός πρωθυπουργός. Ετσι οι εντυπώσεις μοιράστηκαν και μολονότι αυτή η τηλεοπτική αναμέτρηση σίγουρα αποτέλεσε ένα ιδιαίτερο και σημαντικό γεγονός της προεκλογικής περιόδου, μάλλον δεν επηρέ-

σε σε μεγάλο βαθμό το εκλογικό αποτέλεσμα.

Οι πολιτικές συγκεντρώσεις των οπαδών, μια παραδοσιακή τακτική των κομμάτων της ελληνικής πολιτικής σκηνής, αποτέλεσαν για μια ακόμη φορά βασικό χαρακτηριστικό της προεκλογικής περιόδου, αλλά αυτή τη φορά σε μικρότερο βαθμό από κάθε άλλη εκλογική αναμέτρηση. Οι συγκεντρώσεις που οργανώθηκαν από όλα τα κόμματα ήταν πολλές, κάποιες μεγάλες, αλλά σχεδόν ποτέ δεν είχαν το πάθος και τη μαζικότητα που είχαν σε παλαιότερες προεκλογικές περιόδους.

Το ΠαΣοΚ διοργάνωσε την τελευταία του προεκλογική εμφάνιση με μια μεγάλη συγκέντρωση την Παρασκευή 7 Απριλίου στο Πεδίον του Αρεως με στόχο την επίδειξη πολιτικής ισχύος σε ολόκληρη την Ελλάδα μέσω της τηλεοπτικής κάλυψης.

Η ΝΔ έκλεισε τη δική της προ-

εκλογική εκστρατεία με μια συγκέντρωση στο Ολυμπιακό Στάδιο μία ημέρα πριν. Το γήπεδο ήταν γεμάτο από οπαδούς της συντηρητικής παράταξης και εκτός από την ομιλία του Καραμανλή δόθηκε και μια συναυλία, ενώ τις προηγούμενες ημέρες οργάνωσαν τις κεντρικές συγκεντρώσεις τους στην πρωτεύουσα τα υπόλοιπα κόμματα που συμμετείχαν στις εκλογές.

Η εκλογική αναμέτρηση της 9ης Απριλίου ήταν η τρίτη συνεχόμενη που διεξήχθη με τον ίδιο εκλογικό νόμο, ο οποίος λειτουργεί με τη βάση ότι το κόμμα που αναδεικνύεται πρώτο στις εκλογές εξασφαλίζει και την απόλυτη πλειοψηφία των εδρών του Κοινοβουλίου και σχηματίζει αυτοδύναμη κυβέρνηση. Αυτός ο εκλογικός νόμος συντάχθηκε από την κυβέρνηση Μητσοτάκη το 1990 με σκοπό τη διατήρηση της συντηρητικής παράταξης στην εξουσία ακόμη και

μετά από μια πιθανή συρρίκνωση της εκλογικής της δύναμης.

Οι νέες συνθήκες

Οι εκλογές του Απριλίου του 2000 αποτέλεσαν ίσως την εκλογική αναμέτρηση που διέφερε περισσότερο από όλες όσες είχαν προηγηθεί μετά την πτώση της χούντας. Αυτό οφείλεται σε μια σειρά παράγοντες και συνθήκες που είχαν ήδη ωριμάσει με την αρχή της νέας χλιετίας.

Πρωτεύοντα ρόλο έπαιξε η διαφαινόμενη πλέον αποπολιτικοποίηση και αποϊδεολογικοποίηση της ελληνικής κοινωνίας. Μια σειρά δυναμικές, όπως η αυξανόμενη έλλειψη εμπιστοσύνης των πολιτών στα πολιτικά κόμματα και γενικότερα στην πολιτική, η ιδεολογική σύγκλιση των περισσότερων κομμάτων λόγω των ευρωπαϊκών και διεθνών συνθηκών και

απαιτήσεων και η διεύρυνση της συμμετοχής των πολιτών στα κοινά, διαμόρφωσαν κατά έναν μεγάλο βαθμό όχι μόνο το εκλογικό αποτέλεσμα των πρώτων εθνικών εκλογών του 21ου αιώνα, αλλά και τον τρόπο με τον οποίο αυτές διεξήχθησαν.

Με δεδομένο τον δικομματισμό στην ελληνική πολιτική σκηνή, που οφείλεται εν μέρει στην αδυναμία των μικρότερων κομμάτων να αποδεχθούν να παίξουν ενεργώς τον ρόλο του ρυθμιστή, αλλά και στην πολιτική υπεροψία και αλαζονεία των δύο μεγάλων κομμάτων, οι εκλογές της 9ης Απριλίου ανέδειξαν μια σειρά σημαντικά και ενδιαφέροντα συμπεράσματα.

Το ΠαΣοΚ και ο εκσυγχρονισμός

Το ΠαΣοΚ έχοντας το πλεονέκτημα της τετραετούς διακυβέρνησης μετά την εκλογική νίκη του 1996 ήταν σε

30 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΩΝ

Οι πολιτικές συγκεντρώσεις αποτέλεσαν για μία ακόμη φορά βασικό χαρακτηριστικό της προεκλογικής περιόδου, αλλά αυτή τη φορά σε μικρότερο βαθμό από κάθε άλλη εκλογική αναμέτρηση

Ο Κ. Καραμανλής ρίχνει τον φάκελο στη διαφανή κλωπή στις εκλογές του 2000

Με συγκέντρωση στο Ολυμπιακό Στάδιο έκλεισε την προεκλογική εκστρατεία της ΝΔ τον Απρίλιο του 2000

θέση να παρουσιάσει ένα πρόγραμμα βασισμένο στην κυβερνητική διαχείριση των εσωτερικών και εξωτερικών θεμάτων. Σίγουρα υπήρξε, όπως είναι φυσικό για κάθε κόμμα που βρίσκεται στην εξουσία, μια κάποια πολιτική φθορά καθώς και κάποιες κρίσεις που είχαν αρνητικές επιπτώσεις για το κυβερνών κόμμα, όπως οι λάθος χειρισμοί στο θέμα Οτσαλάν στις αρχές του 1999. Η αλλαγή αρχηγού όμως το 1996 μετά τον θάνατο του Ανδρέα Παπανδρέου μείωσε σε μεγάλο βαθμό την έκταση αυτής της πολιτικής φθοράς.

Επιπλέον το ΠαΣοΚ βάσισε την προεκλογική στρατηγική του στο πρόσωπο του πρωθυπουργού Κώστα Σημίτη. Ο Σημίτης, που πρόβαλλε από το 1996 τον «εκσυγχρονισμό» ως βασική του πολιτική κατεύθυνση και σύνθημα, τέσσερα χρόνια μετά έκανε λόγο για το δεύτερο κύμα εκσυγχρονισμού της χώρας, που θα

ακολουθούσε τη δεύτερη συνεχόμενη εκλογική του νίκη.

Η προσωποποίηση των εκλογών

Οι εξαγγελίες περί εκσυγχρονισμού όμως δεν θα μπορούσαν να αποδώσουν χωρίς την παράλληλη προώθηση της πολιτικής φυσιογνωμίας του πρωθυπουργού που τις εξήγγειλε. Έτσι, κεντρικός άξονας της προεκλογικής στρατηγικής του ΠαΣοΚ ήταν η ταύτιση της ιδέας μιας «σύγχρονης και ισχυρής» Ελλάδας στο εσωτερικό και στο εξωτερικό με το πολιτικό προφίλ του Σημίτη. Είναι αλήθεια ότι η πολιτική φυσιογνωμία και το στυλ του πρωθυπουργού βοηθούσαν αρκετά το προεκλογικό επιτελείο του ΠαΣοΚ σε αυτή την προσπάθεια. Ένας πολιτικός χωρίς ιδιαίτερα επικοινωνιακά χαρίσματα αλλά με την αύρα του έντιμου, σοβαρού και έμπειρου διαχειρι-

στή της εξουσίας, ο οποίος όμως δεν διστάζει να πάρει δύσκολες αποφάσεις και ρίσκα όταν το θεωρεί αναγκαίο. Μιλώντας αρκετές ξένες γλώσσες και έχοντας καλές σχέσεις με τους περισσότερους ευρωπαίους ηγέτες, ο Σημίτης παρουσίαζε το πρόσωπο ενός πρωθυπουργού που μπορεί να κινείται με την ίδια άνεση στις διεθνείς συνόδους όσο και στο ελληνικό κοινοβούλιο.

Η ΝΔ, έχοντας και αυτή αλλάξει ηγέτη μετά την εκλογική ήττα του 1996, ήταν αναγκασμένη να αντιπαραθέσει σε αυτή τη στρατηγική του ΠαΣοΚ τον νέο αρχηγό που είχε εκλέξει η κοινοβουλευτική ομάδα της παράταξης, τον Κώστα Καραμανλή. Σχεδόν 20 χρόνια νεότερος από τον πρωθυπουργό, με βαρύ πολιτικό όνομα αλλά χωρίς κάποια προηγούμενη θητεία σε υπουργείο, έπρεπε να αντιπαραβάλει στο σοβαρό και έμπειρο πολιτικό προφίλ του πρωθυπουργού

εκείνου του νεότερου – και άρα πιο φρέσκου και ευέλικτου – αλλά εξίσου σοβαρού και ικανού πολιτικού με ηγετικά προσόντα.

Η σύγκρουση για τον μεσαίο χώρο

Η προσωποποίηση του προεκλογικού αγώνα, δηλαδή η ανάδειξη της προσωπικότητας του πολιτικού αρχηγού ως του πιο σημαντικού κριτηρίου για την εξασφάλιση της νίκης, παρ' όλο που σε κάποιον βαθμό είναι λογική και αναγκαία – εξάλλου το κόμμα επιλέγει κάθε αρχηγό με προοπτική να το οδηγήσει στη νίκη –, δεν μπορεί και δεν πρέπει να καλύπτει ολόκληρο το φάσμα του προεκλογικού αγώνα.

Αυτή όμως η επιλογή προεκλογικής στρατηγικής από τα δύο μεγάλα κόμματα στις εκλογές του Απριλίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία και οφεί-

λεται σε μεγάλο βαθμό στις ιδεολογικοπολιτικές συνθήκες που είχαν διαμορφωθεί και ωριμάσει ως το 2000.

Υπό την αυξημένη οικονομική πίεση που οριζόταν από την ευρωπαϊκή προοπτική, η οποία παράλληλα άφηνε ελάχιστη περιθώρια ελιγμών – κυρίως στον οικονομικό και κοινωνικό τομέα – και πολύ περισσότερο «ριζοσπαστικών» θέσεων και εξαγγελιών, τα δύο κόμματα που αναμετρούνταν για την εξουσία είχαν συνειδητοποιήσει το αδιέξοδο όπου βρίσκονταν και που σχετιζόταν άμεσα με την ιδεολογικοπολιτική τους διαδρομή και παράδοση. Ήταν εξάλλου πασιφανές, σε όλα τα επίπεδα της ελληνικής κοινωνίας, ότι πλέον δεν αναμετρούνταν ένα σοσιαλιστικό κόμμα με ένα συντηρητικό. Όλα πια οριζόνταν και καθορίζονταν από τον ευρωπαϊκό Τρίτο Δρόμο και από την ιδεολογία του μεσαίου πολιτικού χώρου.

Υπήρχε όμως ένα πρόβλημα: η όποια ιδεολογική κατάληψη του μεσαίου χώρου – που αυτομάτως θα σήμαινε και εκλογική νίκη – ταυτόχρονα σήμαινε ότι και τα δύο κόμματα θα έπρεπε να αλιεύσουν ψήφους από την ίδια δεξαμενή και σε πολύ μεγαλύτερη κλίμακα από κάθε άλλη φορά. Αυτό σήμαινε διαφορετικά προβλήματα για την κάθε παράταξη ξεχωριστά.

Το μεγαλύτερο πρόβλημα για το ΠαΣοΚ ήταν η ιδεολογική απόκλισή του, ειδικά όσον αφορά τους παραδοσιακούς ψηφοφόρους του. Μια απόκλιση που εκτός από το ιδεολογικό επίπεδο θα μεταφραζόταν και πρακτικά σε όλους τους τομείς της διακυβέρνησης της χώρας και κυρίως στην οικονομία. Αυτή η όλο και μεγαλύτερη στροφή του ΠαΣοΚ προς τον μεσαίο χώρο, αν και είχε γίνει αποδεκτή και είχε ξεκινήσει ήδη από το 1996 – με την αλλαγή ηγεσίας στο κόμμα –, γινόταν όλο και πιο δύσκολη για το προεκλογικό επιτελείο του καθώς πολλές προγραμματικές θέσεις του το έφεραν όλο και πιο κο-

Οι βασικές προγραμματικές θέσεις των κομμάτων

Οικονομικά και κοινωνικά θέματα

Το ΠαΣοΚ έθετε βασικό του στόχο τη μάχη κατά της ανεργίας υποσχόμενο 300.000 νέες θέσεις εργασίας και μεγαλύτερους ρυθμούς ανάπτυξης της οικονομίας. Παράλληλα η ηγεσία του ΠαΣοΚ υποστήριζε την ισόρροπη ανάπτυξη της Ελλάδας με τη χρήση του 80% των πόρων του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για την περιφέρεια. Ακόμη, το ΠαΣοΚ διεκήρυττε την προστασία του εισοδήματος των αγροτών, την ανάπτυξη της υπαίθρου, την ενίσχυση στα προϊόντα και τη διάθεση της παραγωγής. Παράλληλα, βασικοί άξονες του προεκλογικού προγράμματος του ΠαΣοΚ ήταν η μεταρρύθμιση στο Εθνικό Σύστημα Υγείας, οι αλλαγές στη δημόσια διοίκηση, η καταπολέμηση της εγκληματικότητας και ο εκσυγχρονισμός των σχολείων σε ολόκληρη τη χώρα.

Η ΝΔ έθετε βασικούς της στόχους στους οικονομικούς και κοινωνικούς τομείς τη δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, την αύξηση των συντάξεων, τους νέους μισθούς στις Ενοπλες Δυνάμεις, την αύξηση των δαπανών για την παιδεία στο 5% του ΑΕΠ, τον εκσυγχρονισμό της υγείας, την απελευθέρωση της αγοράς ενέργειας με την ίδρυση ρυθμιστικής αρχής που θα εποπτεύει την αγορά ενέργειας στον ηλεκτρισμό, την απελευθέρωση της αγοράς στο φυσικό αέριο, στα καύσιμα και στις τηλεπικοινωνίες.

Ο Συνασπισμός θεωρούσε βασικό μέλημά του την προώθηση ενός νέου κοινωνικού κράτους, τη διεύρυνση των δημοκρατικών θεσμών, την ανάγκη της πολιτικής αναδιανομής των εισοδημάτων υπέρ των ασθενεστερών, τη φορολογική μεταρρύθμιση καθώς και μεταρρυθμίσεις στους τομείς της δημόσιας διοίκησης, της παιδείας και της υγείας, με μεγαλύτερη πρόσβαση σε αυτούς για

όλα τα στρώματα του ελληνικού πληθυσμού.

Το ΚΚΕ υποστήριζε ότι χρειάζεται μια συνολική αναδιαμόρφωση της ελληνικής κοινωνίας για να προωθηθεί η λύση του οικονομικού προβλήματος για τις εργατικές και λαϊκές δυνάμεις και γενικά προς όφελος του ελληνικού πληθυσμού. Το κομμουνιστικό κόμμα έδινε έμφαση στην ανάγκη ριζικών αλλαγών στον τομέα της δημόσιας υγείας και της παιδείας έτσι ώστε να είναι αποτελεσματικότεροι και δωρεάν για όλους.

Βασικός στόχος του ΔΗΚΚΙ ήταν ο σοσιαλιστικός μετασχηματισμός της ελληνικής κοινωνίας, που περιελάμβανε αναγκαίες αλλαγές στους τομείς της οικονομίας, της παιδείας και της υγείας.

Εθνικά - εξωτερικά θέματα

Το ΠαΣοΚ προσανατολιζόταν στην ανα-

βάθμιση της διεθνούς θέσεως της Ελλάδας, στη σταθερότητα στα Βαλκάνια, στην υποστήριξη της Συμφωνίας του Ελσίνκι και στην ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Στην εξωτερική πολιτική η ΝΔ υποστήριζε την εξομάλυνση των ελληνοτουρκικών σχέσεων και με προϋποθέσεις τον ευρωπαϊκό προσανατολισμό της Τουρκίας, ενώ κατά την ηγεσία της βασικό πρόκριμα στις ελληνοτουρκικές σχέσεις αποτελούσαν το Κυπριακό και η διεκδικητική στρατηγική της Τουρκίας στο Αιγαίο. Και η ΝΔ, όπως και όλα τα άλλα κόμματα, υποστήριζε την ένταξη της Κύπρου στην ΕΕ.

Ο Συνασπισμός τασσόταν κριτικά απέναντι στη νέα Ευρώπη προτείνοντας έναν διαφορετικό δρόμο προσέγγισης με προτεραιότητα στην κοινωνική αλληλεγγύη. Παράλληλα απαιτούσε σταθερό προσανατολισμό της εξωτερικής πολιτικής στην

κατεύθυνση της ύφεσης και περιορισμό των εξοπλιστικών προγραμμάτων.

Η ηγεσία του ΚΚΕ τασσόταν ενάντια στις αποφάσεις της Συμφωνίας του Ελσίνκι με κριτική στάση απέναντι στην ΕΕ και στις ΗΠΑ για τις διεθνείς κρίσεις που είχαν σημειωθεί. Αναφορικά με το Κυπριακό, το ΚΚΕ θεωρούσε ότι αυτό το εθνικό ζήτημα καθώς και οι ελληνοτουρκικές σχέσεις εισέρχονταν σε μια νέα, επικίνδυνη φάση.

Το ΔΗΚΚΙ υποστήριζε ότι η εξωτερική πολιτική της Ελλάδας αποτελείται από τρεις συνιστώσες, συνδεδεμένες μεταξύ τους: την ευρωπαϊκή, τη βαλκανική και τη μεσογειακή. Θεωρούσε δε ότι η εξωτερική πολιτική οφείλει να κινείται με βασικό γνώμονα τα κυριαρχικά δικαιώματα της Ελλάδας στην περιοχή του Αιγαίου, καθώς και τη θετική επίλυση του Κυπριακού.

Ο Χ. Φλωράκης συνομιλεί με συγκεντρωμένους στην προεκλογική συγκέντρωση του ΚΚΕ στο Πεδίον του Αρεως, τον Απρίλιο του 2000

30 ΧΡΟΝΙΑ ΕΚΛΟΓΙΚΩΝ ΑΝΑΜΕΤΡΗΣΕΩΝ

Η ορκωμοσία της νέας κυβέρνησης μετά τη νίκη του ΠΑΣΟΚ στις εκλογές του Απριλίου του 2000

Συνέχεια από την προηγούμενη σελίδα

νά στον ιδεολογικό χαρακτήρα της συντηρητικής παράταξης.

Η τελευταία αντιμετώπιζε ένα διαφορετικό πρόβλημα, το οποίο όμως σχετιζόταν άμεσα με αυτή την ιδεολογική απόκλιση του ΠΑΣΟΚ. Το κυβερνών κόμμα είχε αποκτήσει ένα σαφές πλεονέκτημα για την πολιτική και εκλογική «κατάκτηση» του μεσαίου χώρου λόγω της διαχείρισης της εξουσίας από το 1993. Η αλλαγή ηγεσίας το 1996, που παράλληλα σήμαινε και την αλλαγή της ιδεολογικοπολιτικής κατεύθυνσης του κόμματος, και ακολούθως η εδραίωση αυτής με την κυβέρνηση Σημίτη έδωσαν στο ΠΑΣΟΚ την πρωτοβουλία των κινήσεων για την υπεροχή του στον λεγόμενο μεσαίο χώρο.

Ετσι, τον Απρίλιο του 2000 η ΝΔ έπρεπε, κατά έναν τρόπο, να επαναδικδικήσει έναν ιδεολογικό χώρο που παλαιότερα είχε σαφώς μεγαλύτερη πρόσβαση από το ΠΑΣΟΚ. Κύριος εμπνευστής αυτής της ιδεολογικής αντεπίθεσης της ΝΔ ήταν ο Ι. Λούλης, ο οποίος επέβλεπε τη λειτουργία του Ινστιτούτου Δημοκρατίας «Κωνσταντίνος Καραμανλής», που δημιουργήθηκε το 1997 μετά την εκλογή του Κώστα Καραμανλή στην ηγεσία της ΝΔ και το οποίο έπαιζε τον ρόλο του think tank για τη συντηρητική παράταξη.

Από την αρχή όμως το προεκλογικό επιτελείο της ΝΔ είχε καταλάβει ότι αυτή η αντεπίθεση προς τον μεσαίο χώρο θα ήταν δύσκολη υπόθεση. Ο Καραμανλής ήθελε ταυτόχρονα να αποστασιοποιήσει τον εαυτό του και το κόμμα από τους δύο προηγούμενους αρχηγούς της ΝΔ. Ηθελε να απομακρύνει τη δική του στρατηγική από τη φιλελεύθερη στρατηγική του Κ. Μητσότακη και τον λαϊκισμό του Μιλτιάδη Εβερτ, και σε αυτό τον ευνοούσε η στροφή προς τον μεσαίο χώρο. Εξάλλου η απο-

Τα κυριότερα κόμματα που μετείχαν στις εκλογές

- ΠΑΣΟΚ (Κώστας Σημίτης)
- ΝΔ (Κώστας Καραμανλής)
- ΚΚΕ (Αλέκα Παπαρήγα)
- Συνασπισμός (Νίκος Κωνσταντόπουλος)
- ΔΗΚΚΙ (Δημήτρης Τσοβόλας)
- Κόμμα Ελληνισμού (Σ. Σοφιανόπουλος)
- ΑΣΚΕ (Ν. Καργόπουλος, Ν. Λεοντόπουλος, Σ. Στενός)
- Έλληνες Οικολόγοι (Δ. Βέργης)
- ΚΚΕ (μ-λ) (Γρ. Κωνσταντόπουλος κ.ά.)
- Ένωση Κεντρώων (Β. Λεβέντης)
- ΜΕΡΑ (Χ. Μπίστης κ.ά.)

Αποτελέσματα εκλογών της 9ης Απριλίου 2000

Σύνολο εγγεγραμμένων	9.277.277
Ακυρα και λευκά ψηφοδέλτια	158.501
Σύνολο ψηφισάντων	7.026.634
Σύνολο έγκυρων ψηφοδελτίων	6.868.133

Κόμμα	ΠΑΣΟΚ	ΝΔ	ΚΚΕ	ΣΥΝ
Ψήφοι	3.008.081	2.934.948	379.280	219.988
Ποσοστό (%)	43,80	42,73	5,52	3,20
Έδρες	158	125	11	6

μάκρυνση από τη ΝΔ του Αντώνη Σαμαρά βοηθούσε, καθώς είχε απομακρυνθεί ένα σημαίνον στέλεχος που εκπροσωπούσε την εθνικιστική πτέρυγα της παράταξης. Την ίδια στιγμή η ηγεσία της ΝΔ επιζητώντας την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πολιτική συσπείρωση άνοιξε την πόρτα σε στελέχη που είχαν αποχωρήσει ή διαγραφεί, με τον Γιώργο Σουφλιά να πραγματοποιεί μια εντυπωσιακή επιστροφή κατά τη διάρκεια του συνεδρίου της παράταξης.

Η κατά μέτωπον διεκδίκηση του μεσαίου χώρου από τα δύο μεγαλύτερα κόμματα οδήγησε, λόγω των διαφορετικών προβλημάτων που αντιμετώπισαν το καθένα σε αυτή τους την προσπάθεια και τα οποία αναλύθηκαν παραπάνω, στην προ-

σωποποίηση του προεκλογικού αγώνα. Το ΠΑΣΟΚ και η ΝΔ συνειδητοποιώντας τη δυσκολία του ιδεολογικού αυτού εγχειρήματος έριξαν το βάρος τους στην προβολή των ηγετών τους μετατρέποντας την πολιτική ανταπάθεση σε μια προσωπική αναμέτρηση.

Τα μικρά κόμματα

Το ΚΚΕ σε αυτή την προεκλογική διαδικασία δεν σταμάτησε στην προσπάθεια να διατηρήσει την ήδη υπάρχουσα δύναμή του που προέρχεται από τα φτωχά και μεσαία λαϊκά στρώματα· επιδίωξε και εκλογικές συνεργασίες που θα του έδιναν τη δυνατότητα πρόσβασης και σε άλλους ψηφοφόρους. Ετσι, ενέ-

του από τα μεσαία αλλά και ανώτερα εισοδηματικά στρώματα. Γι' αυτό και είναι πιο ευάλωτος ως κόμμα στην ιδεολογική επίθεση των άλλων κομμάτων που προσπαθούν να κερδίσουν ψήφους από αυτά τα στρώματα και κατ' επέκταση από την εκλογική δύναμή του. Βασική στρατηγική του ΣΥΝ για την αύξηση της συσπείρωσης του κόμματος ήταν οι συνεργασίες με διάφορα αριστερά ρεύματα και οργανώσεις.

Εξάλλου στα διάφορα ανοίγματα που έκαναν στελέχη του ΠΑΣΟΚ για μετεκλογική συνεργασία με τον ΣΥΝ ο αρχηγός του κόμματος Νίκος Κωνσταντόπουλος ήταν απολύτως αρνητικός, κατηγορώντας το ΠΑΣΟΚ και τον πρωθυπουργό ότι εφαρμόζουν «δεξιά πολιτική και κεντροδεξιά σύγκλιση».

Από την πλευρά του το ΔΗΚΚΙ κατά τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου εμφανισε σχετική κάμψη στις δημοσκοπήσεις παρουσιάζοντας χαμηλό βαθμό συσπείρωσης με μετακινήσεις ψηφοφόρων τόσο προς το ΠΑΣΟΚ όσο και προς τη ΝΔ. Το ΔΗΚΚΙ βασίζει τη δύναμή του στον μεσαίο χώρο και στα χαμηλά εισοδηματικά στρώματα, αλλά μη έχοντας την απαραίτητη συσπείρωση το κόμμα του Δημήτρη Τσοβόλα έδειξε να αποτελεί έναν ασαφή εκλογικό παράγοντα. Ταυτόχρονα το ΔΗΚΚΙ καθ' όλη τη διάρκεια της προεκλογικής περιόδου δεχόταν πιέσεις από το κυβερνών κόμμα με στόχο την άντληση των πασοκογενών ψήφων του.

